

מסורת הש"ס

א) לקמן פ"א, סוכה ל"ח, ב) ג' ע"ג, פסוקה פרשה וכו'... א) ג' ע"ג, פסוקה פרשה וכו'... א) ג' ע"ג, פסוקה פרשה וכו'...

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

הוא אמינא ליה לטען גירא בעיניך. כלומר הייתי מתגרמה בו ושטן הוא יצר הרע ולא אירא שיחטיאני: אדיך על זוארי דברך. צעוד ידך תקיפה על בןך קודם שיגדיל ולא יקבל תוכחתך השיאו אשה: משיספר. שני הגיע זמן לנטוס ויותר מעשרין ומרתין אל תאחרו.

לשון אחר אדיך על זוארי דברך צעדה שעוד ידך תקיפה עליו הוא זכיר ללמדו תוכחות ואמה זמנו משיתסר ועד עשרים ותרתין לה משיתסר אין צד דעת לקבל תוכחות כל כך ואל תכביד יסורין ותוכחות יותר מעשרים ומרתין יש לחוש ש' שלא יבעטו זה עיקר: על פי דרכו. דרך שכל ימיו יהא מתנהג בו מנהג לו צנערותו ואזוהי ענכותו רבי יהודה רבי נחמיה כו': אנון בן דן. תלמיד שהיה צניעה: אינו מלמדו משנה. אין חובת בנו עליו אלא במקרא מלאן ואיך ילמד הוא לעצמו: סורה. ולא נביאים וכתובים: כוונתו בן דן שצמדו אינו אצלו. ועד היכן נמי דקאמר' הכי קאמר' עד היכן אדם חייב לו ללמד תורה צדויותיו אמר רב יהודה: לכו ולבן צנו: דשדי דיסנא אריסיה. לבנו ולבני ראו לעטיפת הראש אלא כיסוי צעלמא שס על הספקי להעטף צדויותיו: מאי כולי האי. שמיירת לנאח צלם עטיפה ההוגנת לך: לא טעים אומלא. צר מעט צחלמיה היו רגילין לטעוס בצכר: עד דמקרי ליוקא ומסופיה. מהדר לו מה שקרא אמתול ומלמדו עוד פסוק יותר: אלא ושלשס. מדלא כתיב ו' וסניתם שישלש: ליומי. ימי השבע: א) לפיך נקראו כו'. מילתא צפאי נפשה היא: גמ' ס'. צדוות וטעמי סמימיתין של משניות ולמלאם צדוות סופרות וז' את: וז' נקראו ראשונים סופרים. כדכתיב ד"ה ב) ומשפחות סופרים יושבי יעדן: וי"ו דגון. כל הוהך על גון: לא וזו משס. לא איתפרש היכא: חסר ממנו. ממנין ס"ת: יסו מחודדין צפיד. חזור עליהם וצדוק צעומקס שאס ישאלך אמר לא תלטרך לגמגם אלא שמוכל לומר מיד: אמור

ל

משיטול דיו ורבי חנינא אמר משיתיר חגורו ומפרש התם הא לן והא להו וע"כ רבי חנינא א"ע"ג שהיה מאריך ישראל היה מדבר לתלמידים שלפניו מצבל כדאמר' התם הני חצרין צבלאי כיון דשרו המנייהו לא מטרחי להו משמע צבלי היו רגילין בהסרת חגורה ומינה קשה מהא דאמר צפרק כילד מצרכין (ברכות דף מד. ע"ג) דקאמר רב חסדא אמר על הארץ ועל פיירותיה ורבי יוחנן עלה רב חסדא אינהו אכלי ואנן מצרכים ומשני אפיון ומאי קושיא דלמא רב חסדא שהיה מצבל מדבר לתלמידים שהיו לפניו מא"י ור' יוחנן לבני צבל כמו צבל דוכתי וי"ל דקיס להו דלא הוו צבאותה שעה תלמידי רב חסדא מתלמידי א"י ומינה נראה לה"ר יתחק דמהייל דכילד מצרכין ל"ק מידי דשאני ענין אכילה וצרכות דדין הוא לכל אדם שיצרך לפי המנהג אין מלמדו משנה ואמר רבא מקרא זו תורה כובולין בן דן ולא כובולין בן דן כובולין בן דן שלמדו אבי אביו ולא כובולין בן דן דאילו התם *מקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות הכא מקרא לכד ואבי אביו מי מייחייב והתניא *למדנתם אותם את בניכם ולא בני בניכם ומה אני מקיים *והודעתם לבניך ולבני בניך לומר לך שכל המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו למדו לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות הוא דאמר כי האי תנא דתניא ולמדנתם אותם את בניכם אין לי אלא בניכם בני בניכם מנין דת"ל בניכם בניכם *ולא בנותיכם *אמר ריב"ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מחר סיני שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב ואיך רבי חייה בר אבא לא טעים אומצא עד דמקרי ליוקא ומוספיה. ומוספיה רבה בר רב הונא לא טעים אומצא עד דמייתי ליוקא לבית מדרשא אמר רב חנינא משה ר' יהושע בן חנניא מאי דכתיב *ושנתם לבניך אל תקרי ושנתם אלא ושלשתם *לעולם *ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד מי יודע כמה חי ילא צריכא ליומי לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וא"ו *דגהון חציין של אותיות של ס"ת *דרש דרש חציין של תיבות *והתגלה *של פסוקים *כירסמנה חזיר מיער ע"ן דיער חציין של תהלים *והוא רחום יכפר עון הציו דפסוקים בעי רב יוסף וא"ו דגהון מהאי גיסא או מהאי גיסא א"ל *ניתי ס"ת ואימיניהו מי לא אמר רבה בר בר חנה *לא וזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום א"ל אינהו בקיאי בהסירות ויתרות אנן לא בקיאינן בעי רב יוסף והתגלה מהאי גיסא או מהאי גיסא א"ל אבי פסוקי מיהא ליתו לימנו' בפסוקי נמי לא בקיאינן *דכי אתא רב אחא בר אדא אמר במערבא פסקי ליה להאי קרא לתלתא פסוקי *ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן ושמעו רבנן *אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס"ת יתר עליו תהלים שמונה חסר *תנו רבנן ושנתם שיהו דברי תורה מחודדים בכף ששאם לא ידענו היכא דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד *שנאמר אמור

הוא אמינא *לשטן גירא בעיניך א"ל רבא לר' נתן בר אמי אדיך על צוארי דברך משיתסר ועד עשרים ותרתין ואמרי לה מתמני סרי עד עשרים וארבעה כתנאי *חנך לער על פי דרכו ר' יהודה ורבי נחמיה חד אמר משיתסר ועד עשרים ותרתין וחד אמר מתמני סרי ועד עשרים וארבעה: עד היכן חייב אדם ללמד את בנו תורה אמר רב יהודה אמר שמואל בגון זבולין בן דן שלימדו אבי אביו מקרא ומשנה ותלמוד הלכות ואגדות מיתבי למדו מקרא אין מלמדו משנה ואמר רבא מקרא זו תורה כובולין בן דן ולא כובולין בן דן כובולין בן דן שלמדו אבי אביו ולא כובולין בן דן דאילו התם *מקרא משנה ותלמוד הלכות ואגדות ואילו הכא מקרא לכד ואבי אביו מי מייחייב והתניא *למדנתם אותם את בניכם ולא בני בניכם ומה אני מקיים *והודעתם לבניך ולבני בניך לומר לך שכל המלמד את בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו למדו לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות הוא דאמר כי האי תנא דתניא ולמדנתם אותם את בניכם אין לי אלא בניכם בני בניכם מנין דת"ל בניכם בניכם *ולא בנותיכם *אמר ריב"ל כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מחר סיני שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וסמך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב רבי חייה בר אבא לא טעים אומצא עד דמקרי ליוקא ומוספיה. ומוספיה רבה בר רב הונא לא טעים אומצא עד דמייתי ליוקא לבית מדרשא אמר רב חנינא משה ר' יהושע בן חנניא מאי דכתיב *ושנתם לבניך אל תקרי ושנתם אלא ושלשתם *לעולם *ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד מי יודע כמה חי יודע כמה חי ילא צריכא ליומי לפיכך נקראו ראשונים סופרים שהיו סופרים כל האותיות שבתורה שהיו אומרים וא"ו *דגהון חציין של אותיות של ס"ת *דרש דרש חציין של תיבות *והתגלה *של פסוקים *כירסמנה חזיר מיער ע"ן דיער חציין של תהלים *והוא רחום יכפר עון הציו דפסוקים בעי רב יוסף וא"ו דגהון מהאי גיסא או מהאי גיסא א"ל *ניתי ס"ת ואימיניהו מי לא אמר רבה בר בר חנה *לא וזו משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום א"ל אינהו בקיאי בהסירות ויתרות אנן לא בקיאינן בעי רב יוסף והתגלה מהאי גיסא או מהאי גיסא א"ל אבי פסוקי מיהא ליתו לימנו' בפסוקי נמי לא בקיאינן *דכי אתא רב אחא בר אדא אמר במערבא פסקי ליה להאי קרא לתלתא פסוקי *ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן ושמעו רבנן *אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס"ת יתר עליו תהלים שמונה חסר *תנו רבנן ושנתם שיהו דברי תורה מחודדים בכף ששאם לא ידענו היכא דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד *שנאמר אמור

נקראו סופרים. פי' צנוטרס כדכתיב ומשפחות סופרים יושבי יעדן וצנוטרס (שקלים פ"ה) מפרש שעשו כל המורה כולה מספרות כגון אבות מלאכות ארבעים חסר אחת (שבת דף עג. ג) וארבעה אבות נזיקין (צ"ק דף ג. ג) וכיוצא בזה: אלא תגמגם ותאמר לו. והא דאמר צבלו צבלו מליאות (צ"מ דף כג. ט')

לדורבא מרבנן משני דצירוריה צמס' אומר ר"ת דהיינו אס שואלים אותו אס למדת מוסר וזו אל יתגאה לומר שלמדה לומר למדתי הרבה אבל אס שואלים אותו דבר הלכה אז שצריכין ללמוד ממנו מס' ריך שיהיו ממוחלים צפוי שלא יגמגם צדבר ולא דמי להא דאמר מר (מסכת ד"א וזוטא פ"ג) למד לשון לומר איני יודע שמה מתבדה ותאחו דהיינו צמילי דעלמא ואפילו צדברי תורה לא יאמר יודע אני דבר להספאר צו צכך אלף מה שידוע יורה וללמוד לתלמידים:

תוס' ר"י הוקן גירא. חזן, ויחל הוא. ידך על צוארא דברך. כלומר דקדק אחריו שילך בה בדרך טובה שאם ילך בה בזה הזמן כל ימיו ילך בה דכתיב חזן לנער על פי דרכו. והתגלה בדרך ראיה לו גם כי יזקק לא לפני עור לא תתן מכשול

עין משפט נר מצוה

א) מ"י פ"א מהל' ת"מ הל"ו טו"ש פ"ד ר"ד רמה סוף פ"ו: שבב ב מ"י פ"א מהל' ת"מ הלכה צ סמג ע"ש יב טו"ש פ"ד סימן רמה סוף ג: שבה ג ד מ"י פ"א מהל' ת"מ ע"ש טו"ש פ"ד סימן רמו סוף ד:

תורה אור השלם

- 1. תר לנער על פי דרכו גם כי יזקק לא יסור משלי כב ו מפקדה. 2. ולמדתם אתם את בניכם לדרך בהם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשבתך ובקנייתך: דברים יא ט רב ה"ק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך וכל בני בניך: דברים ט ד 4. וישמרתם לבני דרבתך בה שבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשבתך ובקנייתך: דברים יא ט 5. כל הדבר על גזון וכל הדבר על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל וישמרתם לבני דרבתך על הדבר אשר יאמר לך וכל אשר יאמר לך לא תאכלם כי שקץ יהיו עיניך וכל בני בניך: יקרא יא ט 7. והתגלה ואת היתק לא יגלה וחסר הבחון את היתק שבעת ימים שנית: יקרא יג לג 8. כירסמנה חזיר מיער ויזו שדי יענע: תהלים פ ד 9. והוא רחום יכפר עון ולא שחית ותרבה לא יחשיב אפו ויאמר כל יקומו: תהלים עז לח 10. ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן ושמעו רבנן *אלפים ושמונה מאות ושמונה פסוקים הוו פסוקי ס"ת יתר עליו תהלים שמונה חסר *תנו רבנן ושנתם שיהו דברי תורה מחודדים בכף ששאם לא ידענו היכא דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד *שנאמר אמור

לפני עור לא תתן מכשול

יסור ממנה. ואית דמפרש ידך ממש, כלומר דרך תוכחה, והא דאמרין [מ"י פ"א, יא, א] ויקרא יט, יד] לאוהרה למכה בנו גדול, איירי דוקא במכה והולך.

ומתלעין אינהו הוו צפאי צמסות וימרות, ש"מ לענין אומיות אימנר (שבת סט:).